

عوامل ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه

محمد صالح احمدی^۱، محمد تقی رهنمایی^۲، اسماعیل علی اکبری^۳

تاریخ دریافت: ۹۷/۶/۱۱ - تاریخ پذیرش: ۹۷/۹/۲۴

چکیده

برای هر نوع سفر گردشگری احتمالاً دلایلی وجود دارد که می‌توان آن‌ها را در صورت تلفیق، به‌عنوان عوامل انگیزشی سفر در نظر گرفت. در برنامه‌ریزی، آگاهی از این عوامل و چگونگی تأثیرگذاری آن‌ها در مراحل مختلف ضروری است. طرح‌های توسعه شهری در ایران دارای کارکرد مناسب و مورد انتظار برنامه ریزان، مدیران شهری و مردم نبوده و گردشگری در این طرح‌ها نقش پررنگی ندارد. این پژوهش، به دنبال تحلیل عوامل ضعف گردشگری در این طرح‌ها است. با توجه به اهداف پژوهش، نوع تحقیق کاربردی با روش توصیفی-تحلیلی بوده و از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با تأکید بر رویکردی اکتشافی استفاده شده است. بر اساس تحلیل اکتشافی، چهار عامل بر ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه شناسایی شد که عبارت‌اند از عوامل نهادی، دیدگاهی، ساختاری و مدیریتی. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و بررسی ارتباط میان عوامل و تعیین سهم هر یک از آنان از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که مؤلفه‌های اصلی پژوهش بر ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه تأثیر معناداری دارند. تجزیه و تحلیل معادلات ساختاری نشان داد که عامل اول (نهادی) با نسبت بحرانی ۲/۱۵۹، عامل دوم (دیدگاهی) با نسبت بحرانی ۲/۸۰۱، عامل سوم (ساختاری) با نسبت بحرانی ۲۶/۵۰۶ و عامل چهارم (مدیریتی) با نسبت بحرانی ۲۳/۱۷۳، هر کدام با سطح معنی‌داری ۰/۰۵ تأثیر معنی‌داری بر ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه دارند.

واژگان کلیدی: گردشگری، گردشگری شهری، ضعف‌های گردشگری، طرح‌های توسعه شهری، استان کرمانشاه.

۱. دانشجوی دکتری، جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران (نویسنده مسئول):

ahmadi.saleh.8883@gmail.com

۲. عضو هیئت علمی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۳. عضو هیئت علمی، گروه جغرافیا، برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

مقدمه

گردشگری، فعالیتی اجتماعی است که شامل؛ رفتار انسانی، استفاده از منابع، تعامل با دیگران، اقتصاد و محیط است (هولدن^۱، ۲۰۰۳: ۳). در هر نوع سفر گردشگری، احتمالاً دلایلی وجود دارد که در صورت تلفیق می‌توان آن‌ها را به‌عنوان عوامل انگیزشی سفر در نظر گرفت؛ بنابراین، باید نیازهای اجتماعی بازار بالقوه هدف مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد (موسوی و عبدالله زاده، ۱۳۹۲: ۶۳). سکونتگاه‌های انسانی در طول زمان، متأثر از عوامل گوناگون تکامل یافته‌اند. در برنامه‌ریزی، آگاهی از این عوامل و چگونگی تأثیرگذاری آن‌ها بر مراحل مختلف، ضروری است (صفرآبادی و همکاران، ۱۳۹۵: ۹۷). گردشگری شهری، یکی از مهم‌ترین و گسترده‌ترین شکل گردشگری جهان است که توجه زیادی از سوی محققان گردشگری و شهر، به‌ویژه در پیوند دادن تحقیقات نظری به مطالعات گردشگری به‌طور کلی به خود اختصاص داده است که در نهایت، تنها به‌عنوان تعریفی غیردقیق، محدود شده و نامفهوم، با اندکی توسعه ساختار نظام‌مند معنایی باقی مانده است (آشورث^۲، ۲۰۱۱: ۱).

در ایران، هنوز از گردشگری به‌عنوان یک علم، ظرفیت، در طرح‌های توسعه شهری معرفی نشده است. چون در شرح خدماتی که برای طرح‌های توسعه تهیه می‌شود چه طرح‌های توسعه عمران شهری، یا طرح‌های توسعه عمران ناحیه‌ای که به‌عنوان طرح منطقه‌ای تدوین می‌گردند و نیز در سطوح بالاتر، طرح‌های آمایشی و طرح‌های کالبدی ملی و منطقه‌ای هنوز جایگاه درستی برای گردشگری تعریف نشده است؛ نه تنها تعریف نشده بلکه رویکرد سیستمی^۳ درستی هم برای آن نداریم. لذا، طرح‌های توسعه شهری در ایران کارکرد مناسب و مورد انتظار برنامه ریزان، مدیران شهری و مردم نبوده است و غالباً درصد بسیار کمی از پیشنهادهای کاربری اراضی آن‌ها تحقق می‌یابد (عزیزی و شهاب، ۱۳۹۲). این در حالی است که در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته تغییرات اساسی در مبانی طرح‌های شهری صورت گرفته و جهت‌گیری کلی آن‌ها به سمت مردمی شدن بیشتر و انطباق با درخواست‌های جامعه مدنی بوده است (مک

۱. Holden

۲. Ashworth

۳. Approach system

فارلن^۱، ۲۰۱۱: ۲۴).

ایران، پس از هندوستان بالاترین رتبه پتانسیل‌های گردشگری را در منطقه جنوب آسیا دارد (سازمان بین‌المللی گردشگری^۲، ۲۰۰۰: ۱۱). در این بین، استان کرمانشاه یکی از پرجاذبه‌ترین پتانسیل‌های گردشگری ایران را داراست. اینکه با توجه به توانمندی‌های گردشگری شهری، استان کرمانشاه نتوانسته است در جذب گردشگر جزء استان‌های مقصد اول کشور باشد، می‌تواند عواملی زیادی در این مسئله دخیل باشد که یکی از عوامل عدم بهره‌گیری از این پتانسیل‌ها، ضعف نظام برنامه‌ریزی در پرداختن به گردشگری شهری است.

یافتن عوامل ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری، از قبیل طرح جامع و تفصیلی و... راه‌حلی است که می‌تواند در تعریف جایگاه گردشگری مؤثر باشد و به شناسایی ضعف طرح‌های توسعه شهری در گردشگری کمک کند. با توجه به آنچه ذکر شد، پژوهش حاضر به دنبال بررسی عوامل ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه است.

رویکردهای کنونی گردشگری

بررسی منابع و مدارک علمی معتبر در حوزه گردشگری، مبین این نکته است که غالب دیدگاه‌ها و رویکردهای کنونی به صنعت گردشگری در قالب چند دسته و طبقه کلی قرار می‌گیرند. هال و پیچ معتقدند که با پنج دیدگاه کلی می‌توان به صنعت گردشگری پرداخت: رویکرد اقتصادی محض: در این رویکرد از گردشگری به‌مثابه اهرم و ابزاری برای بهبود شاخص‌های اقتصادی یک جامعه یاد می‌شود.

رویکرد اقتصادی: در این دیدگاه گردشگری به‌مثابه یک صنعت محض بررسی می‌شود. رویکرد فیزیکی - فضایی: در این دیدگاه گردشگری به‌عنوان یک پدیده فضایی و منبع مورد استفاده در سازمان‌دهی فضاها، مطالعه می‌شود (صفرعلی زاده، ۱۳۹۳: ۴۱). رویکرد اجتماعی: در این چشم‌انداز گردشگری به‌مثابه پدیده‌ای برای شکوفایی شرایط زیستی جوامع و بهبود آن، عنوان می‌شود.

۱. McFarlane

۲. U.N.WTO

رویکرد پایدار: این دیدگاه مجموعه‌ای است از رویکردهای یاد شده و به‌علاوه، گردشگری به‌مثابه ابزاری توانمند در راستای اجرای سیاست‌های توسعه‌ی پایدار بررسی و تحلیل می‌شود (هال و پیچ، ۱۹۹۹: ۲۵۰).

در این رویکرد، صنعت گردشگری دارای بعد دیگری به نام آینده‌برنامه‌ریزی است که تابعی از شرایط حاکم بر ابعاد دیگر سیستم است. گذشته از رویکردهای ذکر شده، دیدگاه‌های عمده دیگری نیز وجود دارند که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: رویکردهای نهادی، رویکرد محصول، رویکرد تاریخی، رویکرد مدیریتی، رویکرد اقتصادی و رویکرد جامعه‌شناختی (گلدنر و ریچ، ۲۰۰۳: ۲۳).

طرح‌های توسعه شهری

از دورانی که بشر برای شناسایی محیط اطراف خود، رفع مشکلات و نیازهای خود و تسهیل امور زندگی به تکاپو پرداخت، دست به برنامه‌ریزی زد. وجود برنامه امری ضروری است زیرا «عصر ماشین» مستلزم کنترل آگاهانه است (کمپل و فاینشتاین، ۱۳۸۸: ۱۰۴). در شرایط کنونی، برنامه‌ریزی جهت دستیابی به اهداف امری واجب و ضروری است که رویکردهای نظری و شیوه‌های عمل آن در طول زمان متحول شده و پیشرفت کرده است (سرور و دیگران، ۱۳۹۴: ۱۵۵). شهر به‌عنوان واقعیتی جغرافیایی، اقتصادی، سیاسی و جامعه‌شناختی در هر دوره از رشد و تحول خود، از هر کدام از این عوامل تأثیر پذیرفته و بر هر کدام از آن‌ها تأثیر گذاشته است. پیچیدگی هر کدام از این عوامل خود موجب پیچیدگی شهر به‌عنوان تبلور فضایی آن‌ها بوده است (پوراحمد و دیگران، ۱۳۸۵: ۱۶۷).

به‌رغم آنکه تغییرات مبانی نظری تهیه طرح‌های شهری در ایران عمدتاً تغییرات محتوایی نبوده است، در بیشتر کشورهای توسعه‌یافته، روند تهیه طرح‌ها و مبانی نظری آن، به‌ویژه از اواخر دهه ۷۰ و اوایل دهه ۸۰، دستخوش تغییرات بنیادی شده است. نظریه‌پردازان، شهر و منطقه را به‌عنوان یک سیستم باز مورد توجه و نگرش قرار می‌دهند که تداوم حیات آن منوط به تعدیل

۱. Hall & Page

۲. Goeldner & Ritchie

خود در مقابل تغییرات محیط خارجی و داخلی است (ماینوچن، ۱، ۲۰۱۲: ۱۱-۳۳) که سرمنشأ نظری آن از جریان‌های توسعه شهری در سطح جهانی سرچشمه می‌گیرد.

جدول ۱. سلسله‌مراتب برنامه‌ریزی فضائی در ایران

سطح یک	<ul style="list-style-type: none"> - برنامه‌های پنج‌ساله اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی) - طرح کالبدی ملی (وزارت مکان و شهرسازی) - طرح آمایشی سرزمین (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی) - قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی. هیئت‌وزیران و دستورالعمل‌های مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری، - طرح‌های جامع موردی از قبیل طرح جامع کشاورزی، طرح جامع فرودگاه‌ها، طرح جامع بندرها و...
سطح دو	<ul style="list-style-type: none"> - طرح‌های منطقه‌ای (وزارت مسکن و شهرسازی) که از سال ۱۳۷۲ آغاز شده است. - طرح‌های منطقه‌ای استانی (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی)
سطح سه	<ul style="list-style-type: none"> - طرح جامع ناحیه‌ای یا شهرستان (وزارت مسکن و شهرسازی) که تهیه آن‌ها از سال ۱۳۷۰ شروع شده، تاکنون ۴۰ طرح به تصویب رسیده است - طرح مجموعه شهری برای کلان‌شهرها (وزارت مسکن و شهرسازی) که در دست تهیه هستند.
سطح چهار	<ul style="list-style-type: none"> - طرح‌های جامع برای شهرهای بزرگ و متوسط (وزارت مسکن و شهرسازی) - طرح‌های تفصیلی برای شهرهای بزرگ و متوسط (وزارت مسکن و شهرسازی) - طرح‌های هادی شهری برای شهرهای زیر ۵۰۰۰۰ نفر جمعیت (وزارت کشور) - طرح‌های هادی روستایی (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی) - طرح شهرهای جدید (شرکت عمران شهرهای جدید) - طرح آماده‌سازی شهر (وزارت مکین و شهرسازی) - طرح بهسازی و نوسازی بافت‌های قدیمی شهر (شرکت عمران و بهسازی شهری، وزارت مسکن و شهرسازی)

مأخذ: مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، (۱۳۸۱)

جدول ۲. مراحل تهیه و ویژگی‌های طرح‌های توسعه شهری در سطح جهانی

ویژگی‌ها	مراحل
<p>هنوز شهرسازی به‌عنوان حرفه‌ای مستقل به وجود نیامده نظریه‌پردازان مسائل اجتماعی برای رفع مشکلات طبقات اجتماعی هستند که با ذکر خصوصیتی در خصوص شهر مطلوب یا ایدئال خود نظر می‌دهند و عموم ایده‌های مطرح شده که به‌صورت اتوپیا مطرح می‌شود شهر مناسب را خارج از شهرهای موجود می‌داند و به همین دلیل به شرایطی اصطلاحاً آزمایشگاهی می‌اندیشند به همین دلیل است که بهترین نظریات مطرح شده این دوره همچون شهر خیالی رابرت آوئن (۱۸۵۸-۱۷۷۱) و فالانستر شال فوریه (۱۸۳۸-۱۷۷۲) هیچ‌گاه جنبه اجرایی پیدا نمی‌کند؛ زیرا بسیاری از این نظرات با پیش‌فرض تغییر شرایط وضع موجود و ساختارهای حاکم بر نظامی است که بر اساس ساختار سیاسی - اقتصادی ناشی از تحولات انقلاب صنعتی به وجود آمده است و قاعدتاً تغییر آن از عهده یک شهر ساز صرف بر نمی‌آید تأثیر عمیق انقلاب صنعتی که با اختراع ماشین بخار جیمز وات شروع می‌شود، به تدریج همه ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد و نظام شهری نیز از این قاعده مستثنا نمی‌شود.</p>	<p>مرحله اول (۱۸۰۰ تا ۱۹۰۰)</p>
<p>با شروع قرن بیستم نظریات مبتنی بر استدلال استقرایی و گسترش شیوه‌های تجربی در همه علوم باب می‌شود به‌تبع تدوین قواعد منطقی و احکام استدلال در همه علوم، در این دوره اصول نظری شهرسازی مدرن شکل می‌گیرد و همه صاحب‌نظران سعی در بیان تجارب استقرایی مبتنی بر مصادیق علمی دارند. بنا به همین دلیل است که در این دوره نظریات متعددی درباره شهرسازی مطرح می‌شود که برخی از آنان عبارت‌اند از: - نظریه شهر خطی توسط آرتور سوریا. - نظریه شهر صنعتی توسط تونی گارینه (۱۹۴۸-۱۸۶۹) - نظریه باغ شهر توسط ابنزر هاوارد (۱۹۲۸-۱۸۵۰) - نظریه شهر درخشان توسط لوکور برزیه (۱۹۶۵-۱۸۸۷) نیمه اول قرن بیستم با تأکید اندیشه‌های پوزیتیویسمی و بروز دو جنگ جهانی، زمینه بیشتری را برای تفکر بیشتر و منطقی‌تر به مفهوم توسعه شهری ایجاد می‌نماید. به همین دلیل کنگره چهارم معماری مدرن (سیام) کلاً به موضوع شهرسازی اختصاص می‌یابد و طی آن یک الگوی نمونه برای تهیه نقشه‌های شهری ارائه می‌گردد که بر طبق آن هر شهر باید ۳ نقشه تهیه شود. ۱- برای نشان دادن شیوه استفاده از زمین ۲- برای نشان دادن وضعیت معابر ۳- نقشه برای تکمیل موقعیت شهر با توجه به محیط اطراف آن. الگوی فوق‌الذکر مبنای تهیه طرح‌های توسعه شهری برای ۳۳ شهر از جمله لندن، پاریس، برلین، دیترویت، مادرید می‌گردد این طرح‌ها عمدتاً پراکنده و نامنسجم هستند و طرح‌های کلی شهری از محدوده مراکز شهری فراتر نمی‌روند. تنها تجربه ۳ پایتخت اروپایی (آمستردام، پاریس و لندن) از این قاعده مستثنا است.</p>	<p>مرحله دوم (۱۹۰۰- تا ۱۹۰۰)</p>

<p>بازسازی و نو سازی سریع شهرهای پس از جنگ و استفاده از اصول نظری شهرسازی مدرن برای تهیه طرح‌های توسعه شهری. ضرورت‌های ناشی از برنامه‌های بازسازی و کوشش برای رفع عدم تعادل‌های موجود در چگونگی استقرار و توزیع جمعیت، تأسیسات تولیدی و خدماتی زیرساختی باعث توجه به برنامه‌ریزی و طرح‌ریزی کالبدی در سطوح منطقه‌ای و شهری از ویژگی‌های این دوره است.</p> <p>مشخصه‌های برنامه‌ریزی و طرح‌ریزی کالبدی</p> <p>۱- طرح‌های توسعه شهری در قالب طرح‌های جامع، حاوی برنامه‌ای کلی و بلندمدت توسعه شهری برای دوره‌ای بلندمدت (عموماً ۲۰ ساله)</p> <p>۲- طرح‌های تفصیلی به‌عنوان ابزار اجرایی طرح‌های جامع و به عمل رساندن پیشنهاد‌های طرح اهداف اصلی طرح‌های جامع شهری و متعاقب آن طرح‌های تفصیلی الهام گرفته از اصول شهرسازی کارکردی که در چهارمین کنگره بین‌المللی معماری مدرن در سال ۱۹۳۳ تدوین شده است بر می‌گردد. بر مبنای اهداف و مبانی نظری فوق‌الذکر، در نیمه اول قرن بیستم، نظریات متعددی شکل می‌گیرد که هرکدام به‌گونه‌ای اصول سازمان‌دهی کارکردی و فیزیکی شهر منظم و متعادل را ارائه می‌کنند. از این میان نظریات منطقه بندی شهری (Zoning) و نظام سلسله‌مراتب تصمیمات شهری در تحقق اصول شهرسازی کارکردی بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرند؛ و شهرهای بسیاری بر اساس اصول این دو نظریه طرح‌ریزی می‌شوند.</p>	<p>مرحله سوم (۱۹۷۰- ۱۹۵۰)</p>
<p>ضرورت کاربرد روش‌های سیستمی را در برنامه‌ریزی و طرح‌ریزی شهری مطرح می‌شود و به دنبال آن تغییر در شیوه نگرش طرح‌های جامع سنتی منجر می‌شود. در نگاه جدید و با برداشت سیستمی، شهر همچون پدیده‌ای پیچیده، احتمالی و در حال تکامل مشخص می‌گردد که همواره پویا بوده و برای بررسی تحولات آن باید پیش‌بینی را در قالب یک سیستم پویا جستجو نمود. طرح توسعه شهری از نقشه کالبدی به برنامه توسعه شهری تغییر می‌یابد.</p>	<p>مرحله چهارم (۱۹۷۰- به بعد)</p>

رهنمایی و همکاران (۱۳۸۶)، آسیب‌شناسی حقوقی طرح‌های توسعه شهری از تدوین تا اجرا، مجموع آنچه تاکنون به‌عنوان قوانین و مقررات در زمینه اداره امور شهرها به تصویب و اجرا رسیده ناکارآمد و با اتخاذ تدابیر گوناگون و گاه مغایر همراه بوده و با گذشت زمان، مباحث غیر مرتبط به آن‌ها دوچندان شده است.

امکان‌سنجی طرح‌های استراتژی شهری (CDS) در ایران و اجرای این طرح‌ها در شرایط کنونی، ایجاد تغییرات بنیادین به‌ویژه در مدیریت شهری اقتصاد شهری و شاخص‌های کیفیت زندگی برای بسترسازی توسعه شهری و به‌کارگیری استراتژی توسعه شهری، امری ضروری است. ضعف ساختاری مدیریت شهری در شرایط کنونی، ظرفیت مناسبی برای اجرای طرح‌های استراتژی توسعه شهری ندارد، بنابراین می‌توان ایجاد تحولاتی را در این خصوص، ضروری و حیاتی دانست (حاتمی نژاد و فرجی ملایی، ۱۳۹۰).

حاکم بودن تفکر سرمایه‌داری، غالب بودن برنامه‌ریزی اکتشافی بر فرایند برنامه‌ریزی و همچنین اتمام عمر طرح‌هایی که به روش پوزیتیویستی تهیه می‌شوند، از دلایل ناکامی نظام برنامه‌ریزی طرح‌های شهری و روستایی با رویکرد آمایش گردشگری است. این طرح‌ها دارای مشکلات شکلی و محتوایی فراوان بوده و قادر به ایجاد سکونتگاه شهری و روستایی ایده‌آل و زیبا نخواهند بود. نتایج پژوهش نظری در استان‌های ایلام، کرمانشاه و لرستان مؤید این واقعیت است (نظری، ۱۳۹۱).

گردشگری شهری در شهر تهران نتوانسته است در حد قابلیت‌ها توان‌های آن توسعه پیدا کند. الگوی ارائه شده در پژوهش کاظمی و آزادی برای شهر تهران مؤید این مهم است. ایشان در الگویی سه‌بعدی، جایگاه کنونی مرکز شهر تهران و جایگاه ایده‌آل آن را ارائه و الگوی تلفیقی از توسعه گردشگری فرهنگ محور و اقتصادمحور را تشخیص داده‌اند (کاظمیان و آزادی، ۱۳۹۰).

پوراحمد و همکاران در پژوهش خود، با استفاده از تکنیک سوات، نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید خارجی گردشگری شهری کرمانشاه را بررسی کرده و نشان دادند که گردشگری در این شهر در مرحله رشد و شناخت است و استفاده از راهبرد تهاجمی در اولویت قرار دارد (پوراحمد و همکاران، ۱۳۹۴).

پژوهش گودرزی و همکاران، در خصوص تبیین مفهومی-فلسفی گردشگری شهری و جایگاه آن در برنامه‌ریزی شهری، بیان می‌دارد که گردشگری شهری علاوه بر تبدیل شدن به یکی از منابع اقتصادی، خود سبب‌ساز پویایی شهر و شهرنشینی، ساماندهی آثار تاریخی شهر، امنیت شهری، حمل‌ونقل شهری، میراث فرهنگی و ... در مراکز شهری می‌شود و کارایی این موضوع تنها در

چهارچوب الگوی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری قابل اجرا و پیگیری است. از همین رو، ضروری است الگوی برنامه‌ریزی در این حوزه مورد بازنگری قرار گیرد (گودرزی و همکاران، ۱۳۹۳).

روش‌شناسی تحقیق

با توجه به اهداف، پژوهش حاضر، کاربردی با روش توصیفی-تحلیلی است. جهت شناسایی عوامل ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه از پرسشنامه به‌عنوان ابزار جمع‌آوری داده‌های تحقیق استفاده شده است. با توجه به نوین بودن تحقیقات درباره عوامل ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری در ایران، تصمیم گرفته شد که در این تحقیق از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته ۱ با تأکید بر رویکردی اکتشافی ۲ استفاده شود (مک اینتوش و مورس ۲۰۱۵، ۳؛ برینکمن ۲۰۱۴، ۴؛ کالیو و همکاران ۲۰۱۶، ۵). دلیل این امر، استخراج و شناسایی ایده‌هایی اولیه و عمیق برای انجام تحقیقات کمی با رویکرد آزمون نظریه و توسعه الگوهای نظری برای تحقیقات تجربی آتی بر اساس یافته‌های کیفی بوده است. به همین منظور برای تهیه سؤالات پرسشنامه، با توجه به مبانی نظری و پیشینه تحقیق مصاحبه‌هایی با ۳۰ نفر از متخصصان و خبرگان صورت گرفت. در این پژوهش، از روش نمونه‌گیری گلوله برفی ۶ استفاده شده است که در تحقیقات متعددی مورد استفاده قرار گرفته است (ایتکن و همکاران ۷، ۲۰۱۶؛ مارسوس و همکاران ۸، ۲۰۱۷؛ رایبسون ۹، ۲۰۱۴). در ادامه پس از انجام مصاحبه‌ها، متن مصاحبه‌ها به دقت پیاده‌سازی شد و برای تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل متن مصاحبه‌ها از روش تحلیل محتوا که در تحقیقات کیفی کاربرد گسترده‌ای

۱. Semi-Structured Interviews
۲. Exploratory Approach
۳. McIntosh & Morse
۴. Brinkmann
۵. Kallio et al.
۶. Snowball Sampling
۷. Etikan et al.
۸. Marcus et al.
۹. Robinson

دارد، استفاده شد (دریسکو و ماسچی، ۲۰۱۵؛ مایرینگ، ۲۰۱۴؛ نئوندرروف، ۲۰۱۶). به همین منظور، ابتدا متن مصاحبه از روی صدای ضبط شده از جلسه مصاحبه پیاده‌سازی و با استفاده از یادداشت‌های برداشته‌شده در طی جلسات مصاحبه تکمیل شد. سپس با مطالعه دقیق این متون، برای هر یک از مصاحبه‌های تهیه‌شده تمامی ایده‌های مستقل در قالب مفاهیم (مانند «عدم همخوانی روش‌شناسی طرح‌های توسعه شهری با مقوله گردشگری شهری») و موضوعات (تم) فرعی (مانند «عوامل ساختاری») شناسایی و سپس به هر کدام یک کد اختصاص داده شد. در این مرحله با بررسی پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان، ۲۹ عامل مؤثر در ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه شناسایی شدند (جدول شماره ۱). در مرحله بعدی، بر اساس عوامل شناسایی‌شده پرسشنامه‌ای بر پایه طیف پنج‌گانه لیکرت (خیلی کم، کم، زیاد، متوسط و خیلی زیاد) طراحی گردید. از طریق این پرسشنامه عوامل ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری در جامعه هدف (استان کرمانشاه) مورد بررسی قرار گرفت. به‌منظور تعیین پایایی پرسشنامه، ابتدا تعدادی پرسشنامه در جامعه آماری توزیع گردید و سپس با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ، پایایی پرسشنامه مورد سنجش قرار گرفت. ضریب آزمون آلفای کرونباخ (۰٫۸۷۵) نشان داد که نتایج این پژوهش قابل‌اعتماد خواهد بود. پس از سنجش پایایی، پرسشنامه بین نمونه‌ها (۳۵ نفر از متخصصان و خبرگان) توزیع و گردآوری شد.

جدول شماره ۳. عوامل مؤثر در ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه

کد	عوامل	موضوعات فرعی
P01	عدم حمایت مدیران استان از تسهیلاتگردان گردشگری شهری به دلیل نبود سرفصلی بنام گردشگری در طرح‌های توسعه شهری	عوامل نهادی
P02	دولتی بودن مدیران اجرایی استان متکی به بودجه عمومی مبتنی بر رانت نفت و ملزم ندانستن خود بر کسب درآمد از منابعی مانند گردشگری	
P03	عدم وجود شرح وظایفی در مورد گردشگری شهری برای شهرداری‌ها در شرح خدمات شهری	
P04	نبود مدیریت یکپارچه گردشگری در سطح شهرهای استان	

۲. با توجه به استفاده از روش تحلیل محتوا در این پژوهش جهت شناسایی عوامل و سؤالات پرسشنامه روایی محتوایی مورد سنجش قرار گرفت.

	P05	ضعف نهادهایی مثل اداره میراث فرهنگی، مسکن و شهرسازی و شهرداری در عدم به‌کارگیری سرفصلی بنام گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه
	P06	ساختار معیوب چیده شده نهادها و مدیریت شهری
	P07	عدم آگاهی سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی به‌عنوان سازمان متولی گردشگری استان کرمانشاه از پیوند شهر با گردشگری
	P24	عدم اعتماد بانک‌ها به درآمدهای بخش گردشگری در بازدهی پایدار اقتصادی
عوامل ساختاری	P09	کهنه بودن الگوی مطالعات شهری
	P10	عدم همخوانی روش‌شناسی طرح‌های توسعه شهری با مقوله گردشگری شهری
	P11	تأکید برنامه‌ریزان شهری بر جنبه‌های کالبدی در طرح‌های توسعه شهری
	P12	فقدان پایایی و روایی روش‌شناسی طرح‌های توسعه شهری
	P13	تدوین نشدن یک چارچوب و متدولوژی علمی در جوامع علمی، دانشگاهی و حرفه‌ای در ایران
	P23	دیرباز ده بودن صنعت گردشگری
	P26	فقدان هرگونه قانون مشخص در خصوص کیفیت و نحوه اجرای طرح‌ها
	P08	عدم توجه مدیران و سیاست‌گذاران بخش گردشگری شهری در حوزه عملیاتی فعالیت‌های گردشگری
	P16	عدم آگاهی طراحان طرح‌های شهری بر بستر محیط و پتانسیل‌های موجود هر شهر به‌طور جداگانه و موازی کاری آن‌ها در تنظیم طرح‌ها
	P25	کمبود اعتبارات در تدوین و اجرای طرح‌های توسعه شهری
	P19	عدم هماهنگی طرح‌های بخشی با عمران ناحیه‌ای و منطقه‌ای
عوامل دیدگاهی	P14	ناشناخته و مبهم بودن گردشگری در نظام فکری جامعه علمی
	P15	نبود فرهنگ اجتماعی گردشگری در شهر (خاموش بودن ذهن مردم از این فرهنگ)
	P29	سازش اساتید متخصص با دولت در تأیید برنامه‌ریزی کهنه و فرسوده و عدم انتقال شکل جدید و نوین جهانی برنامه‌ریزی
	P28	عدم نگاه از بیرون موضوع تحقیقات در سطح دانشگاه‌ها به مقوله برنامه‌ریزی
	P17	ناقص بودن دیدگاه مهندسين مشاورين طرح‌های توسعه شهری در خصوص گردشگری
	P20	مشخص نبودن سیاست‌های شهرنشینی و توزیع جمعیت
عوامل مدیریتی	P18	بی‌اطلاعی مدیران شهری از ابعاد اثرگذاری گردشگری در سطح شهرها
	P21	کم‌تجربه بودن کادر متخصص در برنامه‌ریزی شهری، در سطح تصمیم‌گیری کلان‌کشوری
	P22	کمبود کادر متخصص در امور برنامه‌ریزی شهری و شهرسازی در کشور
عوامل اجتماعی	P27	عدم مشارکت مردمی در تدوین و اجرای طرح‌های توسعه شهری

در ادامه به منظور شناسایی میزان اثرگذاری عوامل ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری و گروه‌بندی این عوامل، از تحلیل عاملی اکتشافی^۱ استفاده شد. تحلیل عاملی یکی از فنون پیشرفته آماری چندمتغیری است. از این روش آماری به منظور تأمین اهداف پژوهشی مانند اعتبار سازی مقیاس‌ها، تشخیص خرده مقیاس‌ها، فرضیه‌سازی و مدل‌سازی استفاده می‌شود. همچنین امکان اجرای سایر روش‌های پیشرفته آماری مانند رگرسیون چند متغیری و معادلات ساختاری را فراهم می‌کند (مووی و همکاران^۲، ۲۰۱۸: ۲۶۵). تحلیل عاملی روشی است که با کشف ساختار یک مجموعه از متغیرها و کاهش آن‌ها به تعداد محدود متغیرهای اساسی‌تر یعنی «عامل» سروکار دارد. بر مبنای تحلیل عاملی دسته‌بندی متغیرها به گونه‌ای است که در نهایت به دو یا چند عامل یعنی همان مجموعه متغیرها، طبقه‌بندی می‌گردند. به عبارت دیگر متغیرهای مورد استفاده در تحقیق بر اساس صفات مشترکشان به دو یا چند دسته طبقه‌بندی شده و این روابط بین عامل‌ها محاسبه می‌شود و در هر عامل نیز روابط بین متغیرهای آن نیز محاسبه می‌گردد. بنابراین هر عامل را می‌توان متغیری ساختگی یا فرضی در نظر گرفت که از ترکیب چند متغیر شبیه به هم ساخته شده است. تحلیل عاملی اکتشافی ابزاری برای کشف میزان ممکن کاهش داده‌ها بکار می‌رود (اسبورن و همکاران^۳، ۲۰۱۴؛ ریو و شوک^۴، ۲۰۱۵؛ امرسون^۵، ۲۰۱۷؛ گاسکین و هپل^۶، ۲۰۱۴).

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و بررسی ارتباط میان عوامل و تعیین سهم هر یک از آنان از مدل‌سازی معادلات ساختاری^۷ استفاده شده است. مدل معادلات ساختاری یک رویکرد آماری جامع برای آزمون فرضیه‌هایی درباره روابط بین متغیرهای مشاهده‌شده و متغیرهای

۱. Exploratory factor analysis
۲. Mooi et al.
۳. Osborne et al.
۴. Reio Jr & Shuck
۵. Emerson
۶. Gaskin & Happell
۷. Path analysis

مکنون است. در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزارهای SPSS21 و AMOS24 استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

به منظور دستیابی به هدف پژوهش، ابتدا با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی، عوامل ۲۹ گانه گروه‌بندی شد. به همین منظور با استفاده از اندازه کفایت نمونه‌گیری کایزر - میر - اولکین (KMO) ۱ میزان کفایت نمونه‌گیری مورد بررسی قرار گرفت. شاخص KMO شاخصی برای اندازه‌گیری کفایت نمونه‌گیری است که کوچک بودن همبستگی جزئی بین متغیرها را بررسی و از این طریق مشخص می‌سازد که آیا واریانس‌های متغیرهای پژوهش، تحت تأثیر واریانس مشترک برخی عوامل پنهانی و اساسی هستند یا خیر. این شاخص در دامنه صفر تا یک قرار دارد که هرچه مقدار این شاخص نزدیک به یک باشد، داده‌های موردنظر برای تحلیل عاملی مناسب‌تر هستند. اگر مقدار شاخص KMO از ۰/۵ بالاتر باشد، متغیرها برای تحلیل عاملی مناسب است. میزان کفایت نمونه‌گیری برابر ۰/۷۳ محاسبه شد. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که داده‌ها از شرایط مناسب برای تحلیل عاملی برخوردارند. همچنین به منظور اطمینان از اینکه همبستگی بین مواد آزمون در جامعه برابر صفر نیست، از آزمون کرویت بارتلت ۲ استفاده شد. در واقع ماتریس داده‌ها برای تحلیل عاملی باید حاوی اطلاعات معناداری باشد. معناداری اطلاعات موجود در یک ماتریس از طریق آزمون مربع کای بارتلت صورت می‌گیرد. معنی دار بودن آماره کی دو (مربع کای) و آزمون بارتلت حداقل شرط لازم برای تحلیل عاملی است. در آزمون بارتلت فرض صفر این است که متغیرها فقط با خودشان همبستگی دارند. رد فرض صفر بیانگر معنادار بودن ماتریس و وجود حداقل شرایط لازم برای تحلیل عاملی است. با توجه به این که در این پژوهش، سطح معناداری کوچک‌تر از ۰,۰۵ بوده، می‌توان نتیجه گرفت که ماتریس همبستگی دارای اطلاعات معنادار بوده و حداقل شرایط لازم برای تحلیل عاملی وجود دارد (جدول شماره ۴).

جدول شماره ۴. برآورد کفایت حجم نمونه‌گیری

۰/۷۳	آزمون کفایت حجم نمونه‌گیری کایزر - میر - اولکین
۴۹۹/۶۶۴	آزمون بارتلت و تقریب خی دو
۳۲۵	درجه آزادی

۱. Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy

۲. Bartlett's Test of Sphericity

سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰
---------------	-------

پس از اطمینان از کفایت نمونه‌گیری، به‌منظور بررسی ساختار عاملی پرسشنامه از روش تحلیل عاملی اکتشافی به شیوه مؤلفه‌های اصلی استفاده شد. مشخصه‌های آماری اولیه که با اجرای تحلیل مؤلفه‌های اصلی به دست آمد حاکی از آن بود که میزان تبیین واریانس مشترک بین متغیرها بر روی هم ۶۱/۳۵۸ درصد کل واریانس متغیرها است. همچنین ۲۹ متغیر در قالب ۵ عامل اصلی طبقه‌بندی گردید. در ادامه، پایایی کلیه عوامل با استفاده از روش محاسبه آلفای کرونباخ بررسی و با توجه به همخوانی و یا عدم همخوانی متغیرها با عوامل خود و یا سایر عوامل بر اساس برآورد پایایی، سه متغیر «فقدان پایایی و روایی روش‌شناسی طرح‌های توسعه شهری»، «ناشناخته و مبهم بودن گردشگری در نظام فکری جامعه علمی» و «مشخص نبودن سیاست‌های شهرنشینی و توزیع جمعیت» حذف شد (جدول شماره ۵ و ۶).

جدول شماره ۵. نتایج آماری تحلیل عاملی اکتشافی

عامل پنجم	عامل چهارم	عامل سوم	عامل دوم	عامل اول	
۳	۴	۷	۷	۸	تعداد متغیرها
-۰/۲۴۷	۰/۷۷۹	۰/۷۹۸	۰/۷۹۸	۰/۸۰۲	پایایی (آلفای کرونباخ)
۳	۰	۰	۰	۰	تعداد متغیرهای حذف‌شده

جدول شماره ۶. عوامل مؤثر در ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه بر اساس

تحلیل عاملی اکتشافی

عامل چهارم	عامل سوم	عامل دوم	عامل اول	متغیرها
-	-	-	۰/۷۱۷	عدم همخوانی روش‌شناسی طرح‌های توسعه شهری با مقوله گردشگری شهری
-	-	-	۰/۷۰۲	دیرباز ده بودن صنعت گردشگری
-	-	-	۰/۶۶۵	عدم نگاه از بیرون موضوع تحقیقات در سطح دانشگاه‌ها به مقوله برنامه‌ریزی
-	-	-	۰/۶۵۹	سازش اساتید متخصص با دولت در تأیید برنامه‌ریزی کهنه و فرسوده و عدم انتقال شکل جدید و نوین جهانی برنامه‌ریزی
-	-	-	۰/۶۳۵	کهنه بودن الگوی مطالعات شهری
-	-	-	۰/۴۸۲	عدم مشارکت مردمی در تدوین و اجرای طرح‌های توسعه شهری

-	-	-	۰/۴۴۴	عدم اعتماد بانک‌ها به درآمدهای بخش گردشگری در بازدهی پایدار اقتصادی
-	-	-	۰/۴۰۷	عدم آگاهی طراحان طرح‌های شهری بر بستر محیط و پتانسیل‌های موجود هر شهر به‌طور جداگانه و موازی کاری آن‌ها در تنظیم طرح‌ها
-	-	۰/۶۸۲	-	ساختار معیوب چیده شده نهادها و مدیریت‌های شهری
-	-	۰/۶۲۳	-	تأکید برنامه‌ریزان شهری بر جنبه‌های کالبدی در طرح‌های توسعه
-	-	۰/۶۱۸	-	ضعف نهادهایی مثل اداره میراث فرهنگی، مسکن و شهرسازی و شهرداری در عدم به‌کارگیری سرفصلی بنام گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه
-	-	۰/۶۰۳	-	نبود مدیریت یکپارچه گردشگری در سطح شهرهای استان
-	-	۰/۵۷۲	-	عدم وجود شرح وظایفی در مورد گردشگری شهری برای شهرداری‌ها در شرح خدمات شهری
-	-	۰/۵۷۲	-	کمبود اعتبارات در تدوین و اجرای طرح‌های توسعه شهری
-	-	۰/۵۵۸	-	نبود فرهنگ اجتماعی گردشگری در شهر (خاموش بودن ذهن مردم از این فرهنگ)
-	۰/۷۲۵	-	-	ناقص بودن دیدگاه مهندسين مشاور طرح‌های توسعه شهری
-	۰/۷۲۰	-	-	عدم حمایت مدیران استان از تسهیلگران گردشگری شهری به دلیل نبود سرفصلی بنام گردشگری در طرح‌های توسعه شهری
-	۰/۶۶۰	-	-	کم‌تجربه بودن کادر متخصص در برنامه‌ریزی شهری، در سطح تصمیم‌گیری کلان کشوری
-	۰/۶۴۵	-	-	عدم هماهنگی طرح‌های بخشی با عمران ناحیه‌ای و منطقه‌ای
-	۰/۶۴۳	-	-	کمبود کادر متخصص در امور برنامه‌ریزی شهری و شهرسازی در کشور
-	۰/۵۵۴	-	-	عدم آگاهی سازمان میراث فرهنگی و صنایع‌دستی به‌عنوان سازمان متولی گردشگری استان از پیوند شهر با گردشگری
-	۰/۵۰۹	-	-	بی‌اطلاعی مدیران شهری از ابعاد اثرگذاری گردشگری در سطح شهرها
۰/۷۴۳	-	-	-	دولتی بودن مدیران اجرایی استان متکی به بودجه عمومی مبتنی بر رانت نفت و ملزم ندانستن خود بر کسب درآمد از منابعی مانند گردشگری
۰/۷۳۸	-	-	-	فقدان هرگونه قانون مشخص در خصوص کیفیت و نحوه اجرای طرح‌ها
۰/۷۰۵	-	-	-	عدم توجه مدیران و سیاست‌گذاران بخش گردشگری شهری در حوزه عملیاتی فعالیت‌های گردشگری
۰/۶۰۴	-	-	-	تدوین نشدن یک چارچوب و متدولوژی علمی در جوامع علمی، دانشگاهی و حرفه‌ای در ایران

در این تحقیق بر اساس تحلیل عاملی اکتشافی، چهار عامل به‌عنوان عوامل مؤثر در ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه شناسایی شدند، که این چهار عامل متغیر مستقل و عامل ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه متغیر وابسته در نظر گرفته شد.

پس از تعیین عوامل مؤثر در ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی، نوبت به استفاده از مدل معادلات ساختاری (SEM) برای دستیابی به هدف اصلی تحقیق مبنی بر ارتباط بین عوامل اثرگذار و نقش آن‌ها در ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه و ارائه مدل می‌رسد.

هدف از ارزیابی برازش کل مدل این است که مشخص شود تا چه اندازه کل مدل با داده‌های تجربی مورد استفاده سازگاری و توافق دارد. این کار بر اساس شاخص‌های برازندگی صورت می‌گیرد. برازندگی مدل با داده‌های مشاهده‌شده شاخص از طریق معیارهای مجذور کای (χ^2)، نسبت مجذور کای به درجه آزادی (df/χ^2) شاخص برازندگی (GFI)، شاخص برازندگی تعدیل‌یافته (AGFI) و ریشه میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA) ارزیابی شده است.

با توجه به جدول شماره ۷ نسبت مجذور کای به درجه آزادی $1/696$ محاسبه شده است که مقادیر زیر ۳ قابل قبول است. همچنین شاخص ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب RMSEA برابر $0/064$ است که مقادیر کمتر از $0/08$ نشان می‌دهد مدل از برازش قابل قبولی برخوردار است. مقدار شاخص SRMR نیز $0/037$ برآورد شده است که از حد مجاز آن کمتر است. سایر شاخص‌ها نیز می‌باید از $0/9$ بیشتر باشند که در مدل پژوهش این شرط برآورده شده است؛ بنابراین می‌توان گفت در مجموع مدل ارائه‌شده مدل مناسبی است و داده‌های تجربی به‌خوبی با آن منطبق هستند.

جدول شماره ۷. شاخص‌های برازش مربوط به کل مدل

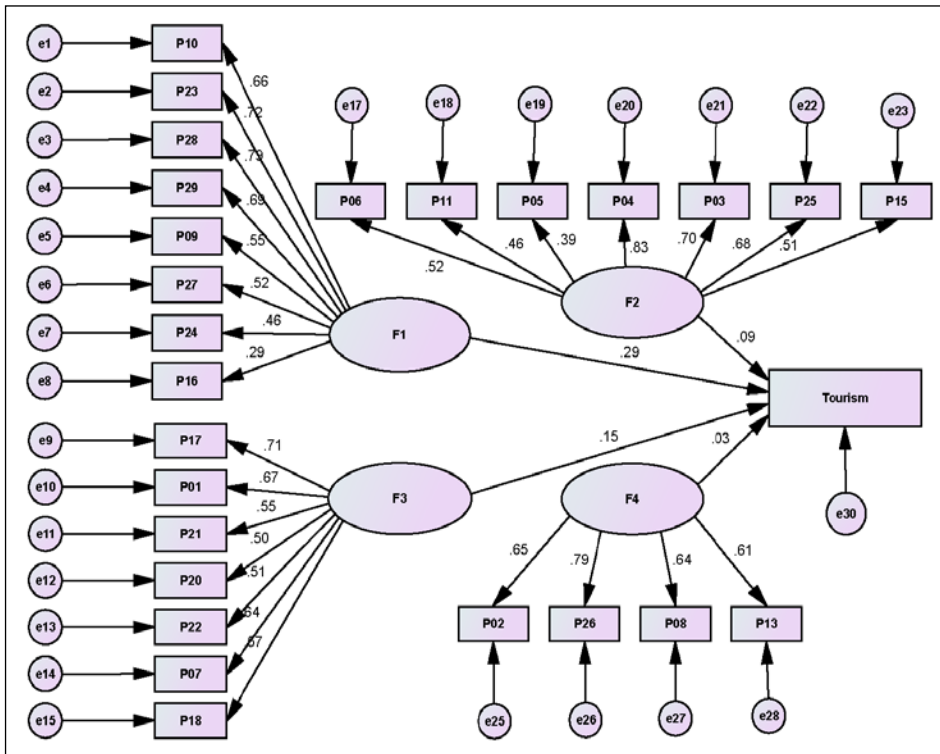
نام شاخص	برآوردها	حد مجاز
مجذور کای (χ^2)	$\chi^2 = 161/90$ $P = 0/02$ Df=84	$P > 0/05$
مجذور کای به درجه آزادی (df/χ^2)	۱/۶۹۶	کمتر از ۳
ریشه میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA)	۰/۰۶۴	کمتر از ۰/۰۸
شاخص برازندگی (GFI)	۰/۹۲	بیشتر از ۰/۹
شاخص برازندگی تعدیل یافته (AGFI)	۰/۹۵	بیشتر از ۰/۹
برازندگی نرم شده (NFI)	۰/۹۲	بیشتر از ۰/۹
برازندگی نرم نشده (NNFI)	۰/۹۴	بیشتر از ۰/۹
ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد (SRMR)	۰/۰۳۷	کمتر از ۰/۰۵
برازندگی تعدیل یافته (CFI)	۰/۹۵	بیشتر از ۰/۹

بر اساس نتایج به دست آمده از مدل، با توجه به عدد معنی داری مسیر مابین عوامل چهارگانه تحقیق و ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه، هر چهار عامل بر ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه اثر گذارند (جدول شماره ۷ و نمودار شماره ۱).

جدول شماره ۸. نتایج کلی مدل

رابطه	برآورد استاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	P
عامل اول => ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری	۰/۹۴۱	۰/۰۸۱	۲/۱۵۹	۰/۰۳۷
عامل دوم => ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری	۰/۱۹۳	۰/۰۲۴	۲/۸۰۱	۰/۰۲۳
عامل سوم => ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری	۰/۱۴۹	۰/۰۲۹	۲/۵۰۶	۰/۰۴۶
عامل چهارم => ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری	۰/۰۴۹	۰/۰۲۸	۲/۱۷۳	۰/۰۴۳

نمودار شماره ۱. مدل تحقیق در حالت استاندارد

نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، بررسی عوامل تأثیرگذار بر ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه بود. نتایج نشان داد که بین مؤلفه‌های اصلی پژوهش و ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه رابطه معناداری وجود دارد. برای دستیابی به اهداف پژوهش، تجزیه و تحلیل معادلات ساختاری نشان داد که عامل اول (شامل عدم همخوانی روش‌شناسی طرح‌های توسعه شهری با مقوله گردشگری شهری، دیر بازده بودن صنعت گردشگری، عدم نگاه از بیرون موضوع تحقیقات در سطح دانشگاه‌ها به مقوله برنامه‌ریزی، سازش اساتید متخصص با دولت در تأیید برنامه‌ریزی کهنه و فرسوده و عدم انتقال شکل جدید و نوین جهانی برنامه‌ریزی، کهنه بودن الگوی مطالعات شهری، عدم مشارکت مردمی در تدوین

و اجرای طرح‌های توسعه شهری، عدم اعتماد بانک‌ها به درآمدهای بخش گردشگری در بازدهی پایدار اقتصادی و عدم آگاهی طراحان طرح‌های شهری بر بستر محیط و پتانسیل‌های موجود هر شهر به‌طور جداگانه و موازی کاری آن‌ها در تنظیم طرح‌ها) با نسبت بحرانی ۲/۱۵۹، عامل دوم (شامل ساختار معیوب چیده شده نهادها و مدیریت‌های شهری، تأکید برنامه ریزان شهری بر جنبه‌های کالبدی در طرح‌های توسعه، ضعف نهادهایی مثل اداره میراث فرهنگی، مسکن و شهرسازی و شهرداری در عدم به‌کارگیری سرفصلی بنام گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه، نبود مدیریت یکپارچه گردشگری در سطح شهرهای استان، عدم وجود شرح وظایفی در مورد گردشگری شهری برای شهرداری‌ها در شرح خدمات شهری، کمبود اعتبارات در تدوین و اجرای طرح‌های توسعه شهری و نبود فرهنگ اجتماعی گردشگری در شهر) با نسبت بحرانی ۲/۸۰۱، عامل سوم (شامل ناقص بودن دیدگاه مهندسين مشاور طرح‌های توسعه شهری، عدم حمایت مدیران استان از تسهیلگران گردشگری شهری به دلیل نبود سرفصلی بنام گردشگری در طرح‌های توسعه شهری، کم‌تجربه بودن کادر متخصص در برنامه‌ریزی شهری، در سطح تصمیم‌گیری کلان‌کشوری، عدم هماهنگی طرح‌های بخشی با عمران ناحیه‌ای و منطقه‌ای، کمبود کادر متخصص در امور برنامه‌ریزی شهری و شهرسازی در کشور، عدم آگاهی سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی به‌عنوان سازمان متولی گردشگری استان کرمانشاه از پیوند شهر با گردشگری و بی‌اطلاعی مدیران شهری از ابعاد اثرگذاری گردشگری در سطح شهرها) با نسبت بحرانی ۲/۵۰۶ و عامل چهارم (شامل دولتی بودن مدیران اجرایی استان متکی به بودجه عمومی مبتنی بر رانت نفت و ملزم ندانستن خود بر کسب درآمد از منابعی مانند گردشگری، فقدان هرگونه قانون مشخص در خصوص کیفیت و نحوه اجرای طرح‌ها، عدم توجه مدیران و سیاست‌گذاران بخش گردشگری شهری در حوزه عملیاتی فعالیت‌های گردشگری، تدوین نشدن یک چارچوب و متدولوژی علمی در جوامع علمی، دانشگاهی و حرفه‌ای در ایران) با نسبت بحرانی ۲/۱۷۳، هر کدام با سطح معنی‌داری ۰/۰۵ رابطه معنی‌داری را با ضعف گردشگری در طرح‌های توسعه شهری استان کرمانشاه دارند.

منابع

- پوراحمد، احمد؛ حاتمی نژاد، حسین و حسینی، سید هادی (۱۳۸۵). آسیب‌شناسی طرح‌های توسعه شهری در کشور، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۵۸، صص ۱۶۷-۱۸۰.
- حاتمی نژاد، حسین، فرجی ملایی، امین (۱۳۹۰). امکان‌سنجی اجرای طرح‌های استراتژی توسعه شهری (CDS) در ایران، مطالعات و پژوهش‌های شهری منطقه‌ای، دوره ۲، شماره ۸، ۵۵-۷۶.
- رهنمایی، محمدتقی و شاه‌حسینی، پروانه (۱۳۸۳). فرآیند برنامه‌ریزی شهری ایران؛ سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، تهران.
- رهنمایی، محمدتقی؛ محمدپور، صابر؛ اسکندری چوبقلو، حافظ و منوچهری میان‌دوآب، ایوب (۱۳۸۶). آسیب‌شناسی حقوقی طرح‌های توسعه شهری از تدوین تا اجرا، علوم جغرافیایی، بهار و تابستان ۱۳۸۶، شماره ۵-۶.
- زنگی‌آبادی، علی؛ محمدی، جمال؛ زیرکپاش، دیبا (۱۳۸۵). تحلیل بازار گردشگری شهر اصفهان، مجله جغرافیا و توسعه، دوره ۴، شماره ۸، پاییز و زمستان ۱۳۸۵، ۱۳۱-۱۵۶.
- سرور، رحیم؛ توکلان، علی، شریف‌جاهد، شهرزاد (۱۳۹۴). رتبه‌بندی طرح‌های توسعه شهری تهران بر مبنای اصول برنامه‌ریزی، جغرافیا (فصلنامه انجمن جغرافیای ایران)، دوره ۱۳، شماره ۴۶؛ صص ۱۵۵-۱۷۹.
- کاظمیان، غلام‌رضا و آزادی، الهام (۱۳۹۰). الگوی توسعه گردشگری شهری در مرکز شهر تهران با رویکرد مدیریت شهری، فصلنامه مطالعات گردشگری، سال هفتم، شماره ۱۵، بهار و تابستان ۹۰، ۵۳-۸۴.
- کمپل، اسکات، فایشتاین، سوزان (۱۳۸۸). نظریه‌های برنامه‌ریزی، ترجمه عارف اقوامی مقدم، انتشارات آذرخش، تهران.
- گودرزی، محمد؛ مجیدی مفرد، حسین؛ ملایی، صمد و فراهانی، مهدی (۱۳۹۳). تبیین مفهومی-فلسفی گردشگری شهری و جایگاه آن در برنامه‌ریزی شهری، اولین کنفرانس ملی جغرافیا،

گردشگری، منابع طبیعی و توسعه پایدار، تهران؛ موسسه ایرانیان؛ قطب علمی برنامه‌ریزی و توسعه پایدار
گردشگری دانشگاه تهران

صفرآبادی، اعظم؛ مجیدی ده شیخ، حکیم؛ زنگی آبادی، علی و شاه زیدی، سمیه سادات (۱۳۹۵).
توسعه گردشگری شهری با تأکید بر نقش بازارچه‌های مرزی (مطالعه موردی: بازارچه مرزی پاوه)،
مجله برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، سال پنجم، شماره ۱۶، بهار ۱۳۹۵، صفحات ۱۲۶-۹۵.

صفرعلی‌زاده، اسماعیل؛ رهنمایی، محمدتقی و علی‌اکبری، اسماعیل (۱۳۹۳). توانمندسازی
فضایی-عملکردی توسعه گردشگری در استان آذربایجان غربی، رساله دکتری، دانشگاه پیام نور، تهران

عزیزی، محمدمهدی و شهاب، سینا (۱۳۸۲). کاربرد انتقال حقوقی توسعه (TDR) به‌عنوان
سازوکار تحقق‌پذیری طرح‌های توسعه شهری (نمونه موردی: شهر کاشان)، فصلنامه مطالعات شهری،
شماره ۴، ۱۴.

علی‌اکبری، اسماعیل، رهنمایی، محمدتقی، ابراهیمی بوزانی، مهدی (۱۳۹۲)، بررسی روش‌شناسی
طرح‌های توسعه شهری در ایران، جغرافیا (فصلنامه انجمن جغرافیای ایران)، دوره جدید، سال یازدهم،
شماره ۳۷، ۹۷-۱۱۴.

موسوی، میرنجف و مهدی، عبدالله زاده (۱۳۹۲). برنامه‌ریزی استراتژیک گردشگری (مفاهیم،
اصول و مدل‌ها)، انتشارات آراد، چاپ اول، تهران.

نظری، شیرزاد، نظریان، اصغر، (۱۳۹۱). آسیب‌شناسی مبانی نظری برنامه‌ریزی طرح‌های شهری و
روستایی با رویکرد آمایش گردشگری (مطالعه موردی: استان‌های ایلام، کرمانشاه و لرستان)، رساله
دکتری رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

Brinkmann, S. (2014). Interview *Encyclopedia of critical psychology* (pp. 1008-10): Springer.

Drisko, J. & Maschi, T. (2015). *Content analysis: Pocket Guides to Social Work R.*

Emerson, R. W. (2017). Exploratory Factor Analysis. *Journal of Visual Impairment & Blindness (Online)*, 111(3), 301.

Etikan, I., Alkassim, R., & Abubakar, S. (2016). Comparison of Snowball Sampling and Sequential Sampling Technique. *Biometrics and Biostatistics International Journal*, 3(1), 00055.

Gaskin, C. J., & Happell, B. (2014). (On exploratory factor analysis: A review of recent evidence, an assessment of current practice, and recommendations for future use. *International journal of nursing studies*, 51(3), 511-21.

Kallio, H., Pietilä, A. M., Johnson, M., & Kangasniemi, M. (2016). Systematic methodological review: developing a framework for a qualitative semi-structured interview guide. *Journal of advanced nursing*, 72(12), 2954-65.

Marcus, B., Weigelt, O., Hergert, J., Gurt, J., & Gelléri, P. (2017). The use of snowball sampling for multi source organizational research: Some cause for concern. *Personnel Psychology*, 70(3), 635-73.

Mayring, P. (2014). *Qualitative content analysis: theoretical foundation, basic procedures and software solution*.

McIntosh, M. J., & Morse, J. M. (2015). Situating and constructing diversity in semi-structured interviews. *Global qualitative nursing research*, 2.

Mooi, E., Sarstedt, M., & Mooi-Reci, I. (2018). Principal Component and Factor Analysis *Market Research* (pp. 265-311): Springer.

Neuendorf, K. A. (2016). *The content analysis guidebook*: Sage.

Osborne, J. W., Costello, A. B., & Kellow, J. T. (2014). *Best practices in exploratory factor analysis*: CreateSpace Independent Publishing Platform Louisville.

Reio Jr, T. G. & Shuck, B. (2015). Exploratory factor analysis: implications for theory, research, and practice. *Advances in Developing Human Resources*, 17(1), 12-25.

Robinson, O.C. (2014). Sampling in interview-based qualitative research: A theoretical and practical guide. *Qualitative Research in Psychology*, 11(1), 25-41.

World Tourism Organization.(2000), *Tourism 2020 Vision*, Vol. 6, South Asia, Madrid. Spain: Dibe,s.i.

World Tourism Organization, 2002, *Tourism Market Trends, Asia and The Pacific*, Madrid, Spain.

McFarlane, C. (2011). Assemblage and critical urbanism. *City* 15.2, 204–24.

Goeldner. R.C. and Ritchie. J.R.B. (2003). *Tourism, Principles, Practies, Philosophies*, publish by Tohn wileson,Juc, Hoboken. New jersey

Hall, C., Michael and Page, S.j. (1991).*The Geogrophy OF Tourism and Recreation Environment*, Place and space. 3rd Edition.

Ashworth, G., Page, S.J. (2011). Urban tourism research: Recent progress and current paradoxes, *Tourism Management*, 32, 1–15

Holden, A. (2000). *Environment and Tourism*, Routledge.

Minuchin, L. (2012). A lineal city in the pampas: Politics, Materializtion and revolution in Wladimiro Acosta's Vision for Buenos Aires. *Antipode* 44.4, 911-31.